

Het laatste oordeel

Michael Connelly bij Boekeryj:

Tunnelrat
Betonblond
Nachtgoud
De laatste coyote (Hartzuur)
De dichter
Kofferdood
Bloedbeeld
Spoordood
Maanstand
Donkerder dan de nacht
Stad van beenderen
De jacht
Verloren licht
Stroomversnelling
Slotakkoord
De Lincoln-advocaat
Echo Park
Blind vertrouwen
Het laatste oordeel
Ongrijpbaar
Tweede leven
De herziening
Het recht om te zwijgen
De val
De zwarte doos
De interne jury
Brandhaard
Over de grens
De keerzijde
De nachtploeg
Twee soorten waarheid
De stilte van de nacht
Het nachtvuur
Een gewaarschuwd man
De wet van de onschuld
Het holst van de nacht

boekeryj.nl

Michael Connelly

Het laatste oordeel



Eerste druk 2008
Zevende druk 2022

ISBN 978-90-599-0068-4
ISBN 978-94-6023-307-4 (e-book)
NUR 330

Oorspronkelijke titel: *The Brass Verdict*
Oorspronkelijke uitgever: Little, Brown and Company
Vertaling: Hans Kooijman
Omslagontwerp: Johannes Wiebel | Punchdesign, Munich
Omslagbeeld: © Original US cover, Adobe Stock en Shutterstock. Netflix 2022.
Used with permission.
Zetwerk: Mat-Zet bv, Huizen

© 2008 Hieronymus, Inc.
Nederlandstalige uitgave © 2008 Meulenhoff Boekeriej bv, Amsterdam

This edition published by arrangement with Little, Brown and Company, New York, New York, USA. All rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ter nagedachtenis aan Frank Morgan en Terry Hansen

Deel I

Hoe een stomkop aan het kruis
wordt genageld

1

1992

Iedereen liegt.

De politie liegt. Advocaten liegen. Getuigen liegen. De slachtoffers liegen.

Een proces is een wedstrijd tussen leugens. En iedereen in de rechtszaal weet dit. Zelfs de jury. De juryleden komen de rechtszaal binnen in de wetenschap dat er tegen hen gelogen zal worden. Ze nemen plaats op de jurybanken en gaan ermee akkoord dat er tegen hen gelogen wordt.

Als je aan de tafel van de verdediging zit, is het de kunst om geduld te oefenen. Om te wachten. Niet op een willekeurige leugen, maar op de leugen waar je houvast aan hebt en die je als heet ijzer tot een scherp mes kunt smeden. Vervolgens gebruik je dat mes om de zaak open te rijten en de ingewanden eruit te snijden.

Dat is mijn werk, het smeden en slijpen van het mes. Om het genadeloos en gewetenloos te gebruiken. Om de waarheid boven water te halen in een wereld waarin iedereen liegt.

2

Het was op de vierde procesdag in zaal 109 van het paleis van justitie in het centrum van de stad dat ik de leugen te horen kreeg die het mes zou worden waarmee ik de zaak zou openrijten. Mijn cliënt, Barnett Woodson, die van twee moorden beschuldigd werd, was hard op weg naar de staalgrijze kamer in San Quentin waar ze je de dodelijke injectie rechtstreeks in je arm geven.

Woodson, een zevenentwintigjarige drugsdealer uit Compton, werd ervan beschuldigd dat hij twee studenten uit Westwood had beroofd en vermoord. Ze hadden cocaïne van hem willen kopen, maar in plaats van de drug te leveren, had hij besloten hen van hun geld te beroven en hen met een jachtgeweer met afgezaagde loop dood te schieten. Dat beweerde het OM althans. Het was een misdaad van een zwarte tegen blanken, wat voor Woodson al ongunstig genoeg was – temeer omdat de stad nog maar vier maanden geleden door de rellen was verscheurd. Maar wat zijn situatie nog penibeler maakte, was dat hij had geprobeerd de misdaad te verbergen door de twee lijken te verzwaren en ze vervolgens in het Hollywood Reservoir te dumpen. Ze bleven vier dagen op de bodem liggen voordat ze als appels in een waterton naar het oppervlak schoten. Rotten appels. Het idee dat er in het reservoir, een belangrijke bron van drinkwater voor de stad, lijken hadden liggen rotten, deed de bevolking kokhalzen. Toen Woodson gearresteerd was nadat hij door middel van telefoongegevens met de dode mannen in verband was gebracht, was de publieke verontwaardiging bijna tastbaar. Het OM kondigde prompt aan dat het de doodstraf zou eisen.

De zaak tegen Woodson was echter helemaal niet zo duidelijk. Er was hoofdzakelijk indirect bewijs – de telefoongegevens – en de getuigenverklaringen waren afkomstig van andere criminelen. De belang-

rijkste van hen was Ronald Torrance, die beweerde dat Woodson de moorden tegenover hem had bekend.

Torrance zat gevangen op dezelfde verdieping van de mannengevangenis als Woodson. Beide mannen zaten op een extra beveiligde afdeling die uit zestien eenmanscellen op twee niveaus bestond en die uitkwamen op een dagverblijf. De zestien gevangenen op de afdeling waren altijd zwart vanwege het routinematige, maar dubieuze gevangenisbeleid om de gevangenen 'omwille van de veiligheid gescheiden te houden', wat inhield dat ze werden ingedeeld naar ras en de bende waartoe ze behoorden om confrontaties en geweld te voorkomen.

Torrance wachtte tot hij voor de rechter zou moeten verschijnen op beschuldiging van roof en zware mishandeling die hij gepleegd zou hebben bij plundering tijdens de rellen. De extra bewaakte gevangenen hadden van zes uur 's ochtends tot zes uur 's avonds toegang tot het dagverblijf, waar ze aan tafels aten, kaartten en zich op andere manieren met elkaar bezighielden onder het toeziend oog van bewakers die in een glazen hokje boven hun hoofd zaten. Torrance beweerde dat mijn cliënt had bekend dat hij de twee jongens uit Westwood had gedood toen deze met hem aan een van deze tafels zat.

Het OM had zijn uiterste best gedaan om Torrance voor de jury, die maar drie zwarte leden telde, presentabel en geloofwaardig te maken. Hij was geschoren en de vlechten waren uit zijn haar gehaald, dat nu kortgeknipt was. Hij droeg een lichtblauw pak zonder stropdas toen hij op de vierde dag van Woodsons proces de rechtszaal binnenkwam. Toen Jerry Vincent, de openbaar aanklager, hem vroeg zijn getuigenverklaring af te leggen, gaf Torrance het gesprek weer dat hij op een ochtend aan een van de tafels met Woodson gehad zou hebben. Woodson had niet alleen bekend dat hij de studenten had gedood, zei hij, maar hem ook een hoop veelzeggende details van de moorden gegeven. De jury werd duidelijk gemaakt dat alleen de echte moordenaar deze details zou kunnen weten.

Tijdens de getuigenis hield Vincent Torrance strak in de hand door lange vragen te stellen die op korte antwoorden gericht waren. De vragen waren zo gedetailleerd dat ze op het suggestieve af waren, maar ik nam niet de moeite bezwaar te maken, zelfs niet toen rechter Companioni me met opgetrokken wenkbrauwen aankeek en me bijna

smeekte om in te grijpen. Maar ik maakte geen bezwaar omdat ik het voordeel van het contrast wilde hebben. Ik wilde dat de jury zag wat het OM deed. Wanneer het mijn beurt was, zou ik Torrance met zijn antwoorden de vrije hand geven terwijl ik achteroverleunde en op het mes wachtte.

Vincent was om elf uur met hem klaar en de rechter vroeg me of ik vroeg wilde lunchen voordat ik aan mijn eigen verhoor zou beginnen. Ik zei nee. Ik wilde geen pauze hebben en had er ook geen behoefte aan. Ik zei het op een toon alsof de gedachte dat ik nog een uur zou moeten wachten voordat ik de getuige zou kunnen ondervragen me met afkeer vervulde. Ik stond op en nam een groot, dik dossier en een blocnote mee naar de lessenaar.

‘Meneer Torrance, mijn naam is Michael Haller. Ik ben de advocaat van meneer Barnett Woodson. Kennen wij elkaar?’

‘Nee, meneer.’

‘Dat dacht ik ook niet, maar u en de beklaagde, meneer Woodson, kennen elkaar al lang, nietwaar?’

Torrance glimlachte alsof hij ergens op betrapt was. Maar ik had mijn huiswerk gedaan en ik wist precies met wie ik te maken had. Hij was tweeëndertig jaar en had eenderde van zijn leven in huizen van bewaring en gevangenissen doorgebracht. Zijn opleiding bestond uit niet meer dan vier jaar lagere school omdat hij er toen de brui aan had gegeven. Zijn ouders leken het niet te merken of misschien kon het hun niet schelen. Onder de *three strike*-wet van de staat, die inhield dat je na drie misdrijven de maximale straf kreeg, zou hij minimaal vijftien jaar moeten zitten als bewezen werd dat hij de bedrijfsleidster van een wasserette had beroofd en met de kolf van zijn pistool had neergeslagen. De misdaad was gepleegd tijdens de drie dagen van rellen en plunderingen die de stad hadden geteisterd nadat de vier politiemannen waren vrijgesproken van het gebruik van buitensporig geweld tegen Rodney King, een zwarte automobilist die was aangehouden wegens grillig rijgedrag. Kortom, Torrance had een goede reden om de staat te helpen Barnett Woodson te veroordelen.

‘Ach, we kennen elkaar een paar maanden, meer niet,’ zei Torrance. ‘Sinds de hogere machten over ons waken.’

‘Zei u “hogere machten”?’ vroeg ik, me van den domme houdend. ‘Hebt u het over een religie of een soort kerkgenootschap?’

‘Nee, over de hogere machten binnen de gevangenis.’

‘Dus u wilt beweren dat u Barnett Woodson daarvoor niet kende?’
Ik stelde de vraag met een verraste klank in mijn stem.

‘Ja, meneer. We hebben elkaar in de gevangenis leren kennen.’

Ik maakte een aantekening in mijn blocnote alsof hij iets belangrijks had toegegeven.

‘Laten we even het rekenwerk doen, meneer Torrance. Barnett Woodson werd op vijf september van dit jaar overgebracht naar de extra beveiligde afdeling waar u al vastzat. Herinnert u zich dat?’

‘Ja, ik herinner me dat hij binnenkwam, ja.’

‘En waarom zat u daar?’

Vincent stond op en maakte bezwaar. Hij stelde dat ik een onderwerp aansneed dat hij in zijn ondervraging al behandeld had. Ik wierp tegen dat ik uitgebreider wilde horen waarom Torrance gevangenzat en rechter Companioni gaf me die speelruimte. Hij zei tegen Torrance dat hij de vraag moest beantwoorden.

‘Zoals ik al gezegd heb, word ik beschuldigd van mishandeling en beroving.’

‘En deze misdaden zou u gepleegd hebben tijdens de rellen. Is dat juist?’

Omdat er zelfs al voor de rellen in de gemeenschappen van etnische minderheden van de stad een sterk negatieve houding jegens de politie bestond, had ik er tijdens de juryselectie voor gevochten om zo veel mogelijk zwarten en bruinen benoemd te krijgen. Maar hier kreeg ik de kans om de vijf blanke juryleden te bewerken die het OM langs me had weten te loodsen. Ik wilde dat ze zouden weten dat de man aan wie het OM deze zaak voor een groot deel ophing een van de relschoppers was die verantwoordelijk waren voor de beelden die ze in mei op de buis hadden gezien.

‘Ja, ik was erbij, zoals iedereen,’ antwoordde Torrance. ‘De politie komt in deze stad met veel te veel ongestraft weg, als u het mij vraagt.’

Ik knikte alsof ik het met hem eens was.

‘En u reageerde op de onrechtvaardige vonnissen in de zaak-Rodney King door de straat op te gaan en een tweeënzestigjarige vrouw te beroven en met een pistool bewusteloos te slaan? Klopt dat, meneer?’

Torrance keek naar de tafel van het OM en daarna langs Vincent naar zijn eigen advocaat, die op de eerste rij van de tribune zat. Of ze

al dan niet een antwoord op deze vraag gerepeteerd hadden, zijn advocaat en de aanklager konden hem nu niet helpen. Hij stond er alleen voor.

‘Dat heb ik niet gedaan,’ zei hij ten slotte.

‘U bent onschuldig aan de misdaad die u ten laste is gelegd?’

‘Ja.’

‘En hoe zit het met plunderen? Hebt u tijdens de rellen helemaal geen misdaden gepleegd?’

Na een stilte waarin hij weer een blik met zijn advocaat wisselde, antwoordde Torrance: ‘Ik beroep me op het Vijfde Amendement.’

Zoals te verwachten was, stelde ik Torrance vervolgens een serie vragen die hem geen andere keus lieten dan zichzelf te beschuldigen of te weigeren om te antwoorden met een beroep op het Vijfde Amendement. Ten slotte, nadat Torrance zich zes keer op het Vijfde Amendement had beroepen, kreeg de rechter er genoeg van dat ik op hetzelfde punt bleef hameren en hij spoorde me aan om me weer op de zaak zelf te richten. Ik gehoorzaamde onwillig.

‘Goed, genoeg over u, meneer Torrance,’ zei ik. ‘Laten we teruggaan naar u en meneer Woodson. Kende u de bijzonderheden van deze dubbele moordzaak voordat u meneer Woodson in de gevangenis leerde kennen?’

‘Nee, meneer.’

‘Weet u dat zeker? Er is in de media heel veel aandacht aan besteed.’

‘Ik zat in de gevangenis, man.’

‘Hebben ze in de gevangenis geen kranten of tv?’

‘Ik lees geen kranten en de tv op de afdeling is al kapot sinds ik er aankwam. We hebben er stennis over gemaakt en ze zeiden dat ze hem zouden repareren, maar ze hebben er nog geen klote aan gedaan.’

De rechter berispte Torrance vanwege zijn taalgebruik en de getuige verontschuldigde zich. Ik ging verder.

‘Volgens de gevangenisadministratie arriveerde meneer Woodson op vijf september op de extra beveiligde afdeling en volgens de gegevens van het OM zocht u op twee oktober contact met de openbaar aanklager om Woodsons vermeende bekentenis te rapporteren. Geef ik dat zo goed weer?’

‘Ja, dat klopt allemaal.’

‘Toch kan ik het maar moeilijk geloven, meneer Torrance. U vertelt deze jury dat een man die van een dubbele moord beschuldigd wordt en mogelijk de doodstraf riskeert een bekentenis doet tegenover een man die hij nog geen vier weken kent?’

Torrance haalde zijn schouders op voordat hij antwoordde.

‘Toch is het zo.’

‘Dat zegt u. Wat krijgt u van het OM als meneer Woodson voor deze misdaden veroordeeld wordt?’

‘Dat weet ik niet. Niemand heeft me iets beloofd.’

‘Met uw strafblad en de aanklachten die tegen u zijn ingebracht, staat u meer dan vijftien jaar gevangenisstraf te wachten als u veroordeeld wordt. Klopt dat?’

‘Daar weet ik allemaal niets van.’

‘O nee?’

‘Nee, meneer. Ik laat dat allemaal aan mijn advocaat over.’

‘Heeft hij u niet gezegd dat u misschien een heel lange gevangenisstraf te wachten staat als u er niets aan doet?’

‘Daar heeft hij me niets over gezegd.’

‘Hmhm. Wat hebt u de openbaar aanklager in ruil voor uw getuigenis gevraagd?’

‘Niets. Ik wil niets.’

‘Dus u getuigt hier alleen omdat u gelooft dat het uw burgerplicht is. Klopt dat?’

De sarcastische klank in mijn stem was onmiskenbaar.

‘Ja, dat klopt,’ antwoordde Torrance verontwaardigd.

Ik hield het dikke dossier boven de lessenaar omhoog zodat hij het kon zien.

‘Herkent u dit dossier, meneer Torrance?’

‘Nee. Voor zover ik me herinner niet.’

‘Weet u zeker dat u het niet in meneer Woodsons cel gezien hebt?’

‘Ik ben nooit in zijn cel geweest.’

‘Weet u zeker dat u daar niet naar binnen bent geslopen om meneer Woodsons dossier met stukken in te kijken terwijl hij in het dagverblijf was, onder de douche stond of wellicht in de rechtszaal?’

‘Ja, dat weet ik zeker.’

‘Mijn cliënt had veel van de documenten die betrekking hadden op zijn aanstaande proces in zijn cel. Deze bevatten verscheidene van de

details die u vanochtend in uw getuigenverklaring hebt vermeld. Vindt u dat niet verdacht?’

Torrance schudde zijn hoofd.

‘Nee. Ik weet alleen dat hij daar aan die tafel zat en me vertelde wat hij gedaan had. Hij voelde zich er slecht door en stortte zijn hart bij me uit. Het is mijn schuld niet dat mensen hun hart bij me uitstorten.’

Ik knikte alsof ik kon meevoelen met iemand zoals hij, die de last op zijn schouders droeg dat anderen hem in vertrouwen namen, vooral als het om een dubbele moord ging.

‘Natuurlijk niet, meneer Torrance. Kunt u de jury precies vertellen wat hij tegen u heeft gezegd? En u hoeft niet zo kort te antwoorden als toen meneer Vincent de vragen stelde. Ik wil precies weten wat mijn cliënt tegen u gezegd heeft. Gebruik zijn eigen woorden, alstublieft.’

Torrance zweeg even alsof hij zijn geheugen raadpleegde en zijn gedachten op een rijtje zette.

‘Goed,’ zei hij ten slotte. ‘We zaten daar met zijn tweeën toen hij op eens begon te vertellen dat hij spijt had van wat hij had gedaan. Ik vroeg hem wat hij dan had gedaan en hij vertelde me over die nacht waarin hij die twee jongens had vermoord. Hij zei dat hij zich er heel rot door voelde.’

De waarheid is kort. Leugens zijn lang. Ik wilde dat Torrance zou uitweiden, iets wat Vincent had weten te verhinderen. Gevangenisverlinkers hebben iets gemeen met alle bedriegers en professionele leugenaars. Ze proberen hun bedrog met misleiding en grappen te verbergen. Ze verpakken hun leugens in watten, maar in al dat dons vind je vaak de sleutel waarmee je de grote leugen kunt onthullen.

Vincent maakte weer bezwaar. Hij zei dat de getuige de vragen die ik stelde al beantwoord had en dat ik hem nu gewoon aan het sarren was.

‘Edelachtbare,’ antwoordde ik, ‘deze getuige legt mijn cliënt een bekentenis in de mond. Wat de verdediging betreft, draait het daar in deze zaak om. Het hof zou in gebreke blijven als het me niet zou toestaan om de inhoud en de context van zo’n schadelijke getuigenis volledig te onderzoeken.’

Rechter Companioni knikte al instemmend voordat ik de laatste zin uitgesproken had. Hij verwierp Vincents bezwaar en zei dat ik

door kon gaan. Ik richtte mijn aandacht weer op de getuige.

‘U bent nog steeds aan het samenvatten, meneer Torrance,’ zei ik met een ongeduldige klank in mijn stem. ‘U beweert dat meneer Woodson de moorden bekend heeft. Vertelt u de jury dan wat hij tegen u gezegd heeft. Welke bewoordingen gebruikte hij precies toen hij deze misdaad bekende?’

Torrance knikte alsof hij zich nu pas realiseerde wat ik van hem verwachtte.

‘Het eerste wat hij tegen me zei, was: “Ik voel me klote, man.” En ik vroeg: “Waarom, vriend?” Hij zei dat hij maar aan die twee gasten bleef denken. Ik wist niet waar hij het over had, want zoals ik al zei, had ik niets over de zaak gehoord. Dus ik vroeg: “Welke twee gasten?” en hij zei: “Die twee nikkers die ik in het reservoir gedumpt heb.” Ik vroeg wat hij precies bedoelde en hij vertelde me dat hij ze allebei met een jachtgeweer met afgezaagde loop had neergeknald en ze met kippengaas en zo omwikkeld had. Hij zei: “Ik heb één grote fout gemaakt,” en ik vroeg hem wat dat was. Hij zei: “Ik had hun buik moeten opensnijden zodat ze niet boven waren komen drijven.” Dat is alles wat hij me verteld heeft.’

Vanuit mijn ooghoek had ik gezien dat Vincent midden in Torrance’ lange antwoord ineenkromp. En ik wist waarom. Ik kwam voorzichtig met het mes naar voren.

‘Gebruikte meneer Woodson dat woord? Noemde hij de slachtoffers “nikkers”?’

‘Ja, dat zei hij.’

Ik aarzelde terwijl ik over de formulering van de volgende vraag nadacht. Ik wist dat Vincent bezwaar zou maken als ik hem de kans gaf. Ik kon Torrance niet vragen om uit te leggen waarom Woodson dat woord had gebruikt. Ik mocht geen vraag stellen die betrekking had op Woodsons bedoeling of motivatie. Vincent zou dan toeslaan.

‘In de zwarte gemeenschap kan het woord “nikker” verschillende dingen betekenen, nietwaar?’

‘Dat zal wel.’

‘Bedoelt u daarmee “ja”?’

‘Ja.’

‘De beklagde is een Afro-Amerikaan. Is dat juist?’

Torrance lachte.

‘Zo ziet hij er wel uit, ja.’

‘Net als u. Klopt dat, meneer?’

Torrance begon weer te lachen.

‘Sinds mijn geboorte,’ zei hij.

De rechter tikte één keer met zijn hamer en keek me aan.

‘Is dit echt nodig, meneer Haller?’

‘Mijn verontschuldiging, edelachtbare.’

‘Gaat u alstublieft verder.’

‘Meneer Torrance, was u geschokt toen meneer Woodson, zoals u beweert, dat woord gebruikte?’

Torrance wreef over zijn kin terwijl hij over de vraag nadacht. Toen schudde hij zijn hoofd.

‘Niet echt.’

‘Waarom was u niet geschokt, meneer Torrance?’

‘Ik denk omdat ik het woord de hele tijd hoor, man.’

‘Van andere zwarte mannen?’

‘Ja, maar ik heb het blanken ook horen gebruiken.’

‘Wanneer andere zwarte mannen dat woord gebruiken, zoals meneer Woodson naar uw zeggen heeft gedaan, over wie hebben ze het dan?’

Vincent maakte bezwaar en zei dat Torrance niet voor andere mannen kon spreken. Companioni steunde het bezwaar en ik nam even de tijd om te bedenken hoe ik Torrance alsnog het antwoord kon ontlokken dat ik wilde hebben.

‘Goed, meneer Torrance,’ zei ik ten slotte. ‘Laten we het dan alleen over u hebben, oké? Gebruikt u dat woord wel eens?’

‘Ik denk het wel.’

‘En als u het gebruikt, wie bedoelt u er dan mee?’

Torrance haalde zijn schouders op.

‘Andere mannen.’

‘Andere zwarte mannen?’

‘Ja.’

‘Hebt u ooit blanke mannen “nikkers” genoemd?’

Torrance schudde zijn hoofd.

‘Nee.’

‘Oké, wat bedoelde Barnett Woodson dan volgens u toen hij de twee mannen die hij in het reservoir had gedumpt “nikkers” noemde?’

Vincent schoof heen en weer op zijn stoel. Zijn lichaamstaal verried dat hij bezwaar wilde maken, maar hij gaf er verbaal geen gevolg aan. Hij moest geweten hebben dat het zinloos was. Ik had Torrance in de tang en hij was van mij.

Torrance beantwoordde de vraag.

‘Ik nam aan dat hij bedoelde dat het zwarte mannen waren en dat hij ze allebei vermoord had.’

Vincents lichaamstaal veranderde weer. Hij zakte een beetje in zijn stoel ineen omdat hij nu wist dat zijn gok om een gevangenisverlinker in het getuigenbankje te zetten op een fiasco was uitgelopen.

Ik keek op naar rechter Companioni. Hij wist ook wat er ging komen.

‘Mag ik naar de getuige toe gaan, edelachtbare?’

‘Dat mag,’ zei de rechter.

Ik liep naar het getuigenbankje en legde het dossier voor Torrance neer. Het was groot, versleten en vaaloranje: een kleurcode die bewakers gebruiken om aan te geven dat het om juridische privédocumenten gaat die een gevangene in zijn bezit mag hebben.

‘Goed, meneer Torrance, ik heb een dossier voor u neergelegd waarin meneer Woodson de stukken bewaart die zijn advocaten hem in de gevangenis doen toekomen. Ik vraag u nogmaals of u het herkent.’

‘Ik heb op de extra beveiligde afdeling een heleboel oranje dossiers gezien. Dat betekent niet dat ik dit ook heb gezien.’

‘U beweert dus dat u meneer Woodson nooit met dat dossier hebt gezien?’

‘Dat kan ik me niet precies herinneren.’

‘U hebt tweeëndertig dagen met meneer Woodson op dezelfde afdeling gezeten. U hebt verklaard dat hij u in vertrouwen heeft genomen en moorden tegenover u bekend heeft. Wilt u beweren dat u hem nooit met dat dossier hebt gezien?’

Hij antwoordde aanvankelijk niet. Ik had hem in een hoek gedreven waar hij nooit als overwinnaar uit zou kunnen komen. Ik wachtte. Als hij bleef volhouden dat hij het dossier nooit had gezien dan zou zijn bewering dat Woodson tegenover hem bekend had in de ogen van de jury verdacht zijn. Als hij eindelijk toegaf dat hij het dossier eerder had gezien dan opende hij een grote deur voor me.

‘Wat ik beweer, is dat ik hem met dat dossier heb gezien, maar dat ik het nooit ingekeken heb.’ Pats. Ik had hem te pakken.

‘Dan vraag ik u het dossier te openen en het te bekijken.’

De getuige volgde de instructie op en bewoog zijn hoofd heen en weer terwijl hij naar het open dossier keek. Ik ging terug naar de lessenaar en keek in het voorbijgaan naar Vincent. Hij had zijn ogen neergeslagen en zijn gezicht was bleek.

‘Wat ziet u in het open dossier, meneer Torrance?’

‘Aan de ene kant zitten foto’s van twee lichamen die op de grond liggen. Ze zijn daar vastgeniet, de foto’s bedoel ik. Aan de andere kant zit een stapeltje documenten en rapporten en dergelijke.’

‘Kunt u iets uit het eerste document aan de rechterkant voorlezen? U hoeft alleen de eerste regel van de samenvatting voor te lezen.’

‘Nee, ik kan niet lezen.’

‘Kunt u helemaal niet lezen?’

‘Niet echt. Ik heb te weinig schoolopleiding.’

‘Kunt u de woorden lezen die naast de kaders boven de samenvatting staan?’

Torrance keek naar het dossier en fronste geconcentreerd zijn wenkbrauwen. Ik wist dat zijn leesvaardigheid tijdens zijn laatste gevangenisstraf was getest en dat die van het laagst meetbare niveau bleek te zijn: lager dan het niveau van de tweede klas van de lagere school.

‘Niet echt,’ zei hij. ‘Ik kan niet lezen.’

Ik liep snel naar de tafel van de verdediging en pakte een ander dossier en een viltstift uit mijn aktetas. Ik ging terug naar de lessenaar en schreef snel het woord *KAUKASISCH* in grote blokletters op het omslag van het dossier. Ik hield het dossier omhoog zodat zowel Torrance als de jury het kon zien.

‘Dit is een van de woorden die in de samenvatting staan, meneer Torrance. Kunt u dit woord lezen?’

Vincent stond onmiddellijk op, maar Torrance schudde zijn hoofd al met een uitdrukking van diepe vernedering op zijn gezicht. Vincent maakte zonder onderbouwing bezwaar tegen de demonstratie en Companioni aanvaardde het. Dat had ik ook verwacht. Ik legde bij de jury alleen de basis voor mijn volgende zet en ik was er zeker van dat de meeste juryleden hadden gezien dat de getuige zijn hoofd schudde.

‘Goed, meneer Torrance,’ zei ik. ‘Laten we dan nu eens naar de andere kant van het dossier kijken. Kunt u de lichamen op de foto’s beschrijven?’

‘Eh, twee zwarte mannen. Het lijkt erop dat ze daar in kippengaas en een paar stukken opengescheurd dekzeil liggen. Een stelletje politiemensen doet onderzoek en neemt foto’s.’

‘Van welk ras zijn de mannen op de stukken dekzeil?’

‘Ze zijn zwart.’

‘Hebt u die foto’s ooit eerder gezien, meneer Torrance?’

Vincent stond op om bezwaar tegen mijn vraag te maken, omdat deze al eerder gesteld en beantwoord was. Maar het was alsof hij een hand ophief om een kogel tegen te houden. De rechter zei streng tegen hem dat hij moest gaan zitten. Het was zijn manier om de openbaar aanklager te zeggen dat hij zich rustig moest houden en moest incasseren wat er komen ging. Als je een leugenaar in het getuigenbankje zet, word je nu eenmaal in zijn val meegesleurd.

‘U mag de vraag beantwoorden, meneer Torrance,’ zei ik toen Vincent was gaan zitten. ‘Hebt u die foto’s eerder gezien?’

‘Nee, meneer. Ik zie ze nu voor het eerst.’

‘Bent u het met me eens dat er op de foto te zien is wat u eerder hebt beschreven? De lichamen van twee vermoorde, zwarte mannen?’

‘Daar lijkt het wel op, maar ik heb de foto’s nog nooit gezien. Ik heb alleen verteld wat ik van hem gehoord heb.’

‘Weet u dat zeker?’

‘Zulke foto’s als deze zou ik nooit vergeten.’

‘U hebt ons verteld dat meneer Woodson heeft bekend dat hij twee zwarte mannen heeft vermoord, maar hij staat terecht voor de moord op twee blanke mannen. Bent u het met me eens dat het erop lijkt dat hij helemaal geen bekentenis tegenover u heeft afgelegd?’

‘Nee, dat heeft hij wel gedaan. Hij heeft me verteld dat hij die twee heeft vermoord.’

Ik keek op naar de rechter.

‘De verdediging verzoekt u om het dossier dat voor meneer Torrance ligt als bewijsstuk 1 te accepteren, edelachtbare.’

Vincent maakte bezwaar omdat mijn verzoek ongegrond zou zijn, maar Companioni wees het af.

‘Het zal als bewijs worden toegelaten en we zullen de jury laten be-

slissen of meneer Torrance de foto en de inhoud van het dossier al dan niet gezien heeft.’

Ik had gescoord en besloot er nog een schepje bovenop te doen.

‘Dank u,’ zei ik. ‘En voor de openbaar aanklager zou dit wellicht een goed moment zijn om zijn getuige opnieuw te wijzen op de straf die op meined staat.’

Het was een theatraal gebaar dat ik ten behoeve van de jury maakte. Ik verwachtte dat ik met Torrance door zou moeten gaan en hem met het mes van zijn eigen leugen zou moeten slachten. Maar Vincent stond op en vroeg de rechter om het proces op te schorten zodat hij met de raadsman van de tegenpartij zou kunnen overleggen.

Hieruit leidde ik af dat ik zonet Barnett Woodsons leven had gered.

‘De verdediging heeft geen bezwaar,’ zei ik tegen de rechter.

3

Toen de juryleden de rechtszaal hadden verlaten, ging ik terug naar de tafel van de verdediging. De parketwacht kwam binnen om mijn cliënt de handboeien om te doen en hem terug te brengen naar de detentiecellen van de rechtszaal.

‘Die kerel is een leugenachtig stuk stront,’ fluisterde Woodson tegen me. ‘Ik heb geen twee zwarten vermoord. Ze waren blank.’

Ik hoopte maar dat de parketwacht dat niet gehoord had.

‘Hou toch in jezusnaam je bek,’ fluisterde ik terug. ‘En de volgende keer dat je dat leugenachtige stuk stront in de bak tegenkomt, mag je hem wel bedanken, want door zijn leugens staat de openbaar aanklager op het punt om de doodstraf te vergeten en een deal te sluiten. Ik kom je erover vertellen zodra dat gebeurd is.’

Woodson schudde theatraal zijn hoofd.

‘Ja, maar misschien wil ik nu helemaal geen deal. Ze hebben een smerige leugenaar in het getuigenbankje gezet, man. Deze hele zaak zou door het toilet gespoeld moeten worden. We kunnen deze klotezaak winnen, Haller. Ga niet akkoord met een deal.’

Ik staarde Woodson even aan. Ik had net zijn leven gered, maar hij wilde meer. Hij had het gevoel dat hij daar recht op had omdat het OM geen eerlijk spel had gespeeld – dat hij die twee jongens had vermoord, zoals hij net per ongeluk had toegegeven, deed er voor hem kennelijk niet toe.

‘Je moet niet te inhalig worden, Barnett,’ zei ik. ‘Ik kom terug met het nieuws zodra ik het heb.’

De parketwacht liep met hem door de stalen deur die naar de detentiecellen achter de rechtszaal leidde. Ik keek hen na. Ik had geen illusies over Barnett Woodson. Ik had het hem nooit op de man af gevraagd, maar ik wist dat hij die twee jongens uit Westwood had ver-

moord. Dat was mijn zorg niet. Het was mijn taak om de zaak die het OM tegen hem had zo goed ik kon te testen, zo werkte het systeem nu eenmaal. Dat had ik gedaan en ik had het mes in handen gekregen. Dat zou ik nu gebruiken om zijn situatie aanzienlijk te verbeteren, maar Woodsons droom om vrijgesproken te worden van de moord op die twee studenten wier lichamen in het water zwart waren geworden, zou niet bewaarheid worden. Hij had dat misschien niet begrepen, maar zijn onderbetaalde en ondergewaardeerde pro-Deoadvocaat begreep het beslist wel.

Toen de rechtszaal leeg was, zaten Vincent en ik vanaf onze respectieve tafels naar elkaar te kijken.

‘En?’ zei ik.

Vincent schudde zijn hoofd.

‘Om te beginnen,’ zei hij, ‘wil ik duidelijk maken dat ik absoluut niet wist dat Torrance loog.’

‘Natuurlijk niet.’

‘Waarom zou ik mijn eigen zaak op zo’n manier saboteren?’

Ik wuifde zijn mea culpa weg.

‘Doe geen moeite, Jerry. Ik heb je voor het proces al gezegd dat de man het dossier had ingekeken dat mijn cliënt in zijn cel bewaarde. Dat is een kwestie van gezond verstand. Mijn cliënt zou nooit iets zeggen tegen jouw man, een volslagen vreemde, en iedereen wist dat, behalve jij.’

Vincent schudde nadrukkelijk zijn hoofd.

‘Ik wist het echt niet, Haller. Hij meldde zich en werd door een van onze beste onderzoekers gescreend. Niets wees erop dat hij loog, hoe onwaarschijnlijk het ook lijkt dat je cliënt met hem gepraat heeft.’

Ik lachte dat op een onvriendelijke manier weg.

‘Niet “met hem gepraat”, Jerry, maar “een bekentenis tegenover hem afgelegd”. Dat is nogal een verschil. Je kunt maar beter eens met die gewaardeerde onderzoeker van je gaan praten, want hij is zijn salaris niet waard.’

‘Luister, hij vertelde me dat de man niet kon lezen, dus hij kon op geen enkele manier de informatie die hij had uit het dossier gehaald hebben. Hij heeft het niet over de foto’s gehad.’

‘Precies, en daarom moet je een nieuwe onderzoeker zien te vinden. En ik zal je eens wat vertellen, Jerry. Ik ben meestal heel redelijk